

**DÜNYA
AZƏRBAYCANLILARINA**

**TO THE AZERBAIJANIS
OF THE WORLD**

BAKI 1998

№ 1998
1316

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARINA

103565

TO THE AZERBAIJANIS OF THE WORLD

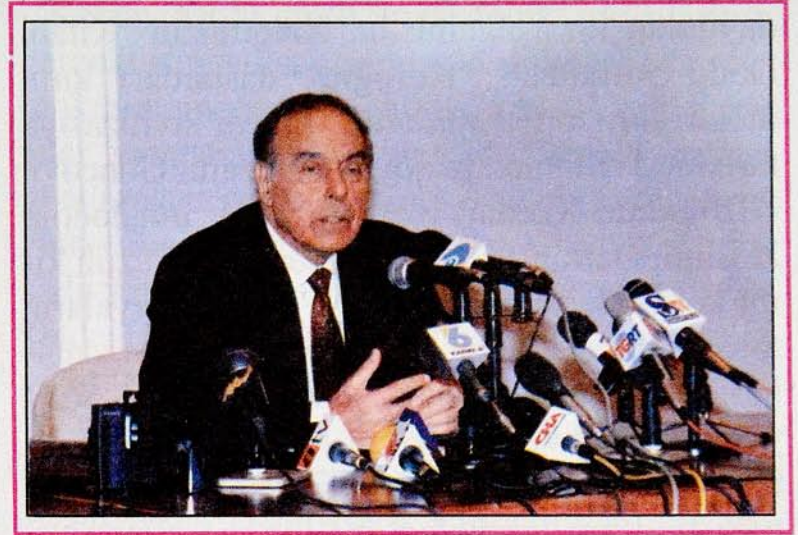
M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ARXIV

98939

AZƏRBAYCAN
NƏSRIYYATI
BAKI 1998

Ф3(2А)-8 + Ф4(2А) + X 620.611.2(2А)-328

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARINA

Hörmətli həmvətənlər !

Əziz soydaşlarımız !

31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günüdür. Bu ümummilli bayram münasibətilə hamınızı ürəkdən təbrik edir, hər birinizə səmimi arzularımı yetirirəm.

Azərbaycan xalqı dünya mədəniyyətində öz dəst-xətti ilə seçilən xalqlardandır. Onun əsrlər boyu yaratdığı mədəniyyət və ədəbiyyat nümunələri həyat eşqi, azadlıq və müstəqillik

duyguları ilə aşılarmışdır. Xalqımızın “Kitabi Dədə-Qorqud”, “Koroğlu” dastanları kimi möhtəşəm sənət abidələri, dünya sivilizasiya tarixində silinməz iz qoymuş Nizami Gəncəvi, Əfzələddin Xaqani, Xətib Təbrizi, İmadəddin Nəsimi, Qətran Təbrizi, Məhəmməd Füzuli kimi korifeylərinin yaradıcılığı bəşəri ideyaların tərənnümünə, haqqın, ədalətin, humanist idealaların bərqərar olmasına xidmət etmişdir. Səfiyəddin Ürməvinin, Əcəmi Naxçıvanının, Sultan Məhəmməd Təbrizinin dünya mədəniyyəti xəzinəsinə verdikləri incilər sənətsevərləri indi də heyran qoyur.

Xalqımızın dünya elminə bəxş etdiyi töhfələrlə fəxr etməyə haqqı var. Nəsirəddin Tusinin, Əbülhəsən Bəhmənyarın, Mirzə Fətəli Axundovun, Abbasqulu ağa Bakıxanovun və digər mütəfəkkirlərin adları dünya elm aləminə yaxşı tanışdır.

Cavanşir və Babək kimi sərkərdələrin qəhrəmanlıqları böyük vətənpərvərlik məktəbinə çevrilmiş, Vətənin bütövlüyü, xalqın birliyinin təcəssümü olmuşdur. Məhəmməd Cahan Pəhləvanın, Qızıl Arslanın, Uzun Həsənin, Şah İsmayıl Xətəinin və başqa dövlət xadimlərimizin həyat və fəaliyyəti xalqın Vətən sevgisi və dövlətçilik hissini daha da inkişaf etdirmiş, onu həyatın ən vacib, ən ümdə məqsədinə çevirmişdir.

Keçən əsrdə milli maarifçilik ideyalarının gerçəkləşməsi sayəsində Azərbaycanda demokratik mətbuat, anadilli məktəb, dünyəvi teatr yaranaraq milli şüurun formalaşmasına güclü təkan verdi. Bakının qısa bir müddət ərzində dünyanın neft paytaxtına çevrilməsi iqtisadiyyatla yanaşı ictimai-siyasi və mədəni həyatda köklü dəyişikliklər üçün möhkəm zəmin yaratdı.

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri müstəqillik ideyası ətrafında birləşərək 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaranmasına nail oldular. Lakin Azərbaycan demokratik dövləti çox yaşaya bilmədi, xarici müdaxilə nəticəsində süqut etdi.

Bundan sonra Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulmuşdur. 1922-ci ildə isə respublikamız SSRİ-nin tərkibinə daxil edilmişdir. Tariximizin sovet dövründə ölkəmiz müstəqil yaşamasa da Azərbaycanın dövlət rəmzləri - bayrağı, himni, gerbi və sairə dövlətçilik atributları mövcud olmuş, xalqımız öz milli-mənəvi dəyərlərini, dilini, dinini, adət-ənənələrini qoruyub saxlamış, iqtisadiyyatını, elmini, mədəniyyətini daha da inkişaf etdirmişdir. Nəhayət, altı il bundan öncə xalqımız öz istiqlaliyyətini əldə etmiş və Azərbaycan Respublikasını yaratmışdır.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurulması bizim həyatımızda mühüm tarixi hadisədir. Doğrudur, müstəqillik yolu bizim üçün hamar olmayıb və biz ağır sınaqlara məruz qalmışıq. Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü, erməni qəsbkarlarının ərazimizin 20 faizini işğal etməsi bir milyondan çox həmvətənimizi doğma yurd-yuvasından didərgin salaraq qaçqın və köçkünə çevirmişdir. Müstəqil dövlətçiliyimizə mane olmağa çalışan daxili və xarici qüvvələrin təxribatları, keçmiş iqtisadi əlaqələrin pozulması, keçid dövrünün sosial-iqtisadi çətinlikləri və sairə problemlər də bizim müstəqillik yolumuzu xeyli çətinləşdirmişdir. Lakin bütün bunlar xalqımızın öz müstəqil dövlətçiliyinə inamını, mübarizə əzmini və qətiyyətinə nəinki sarsıtmamış, əksinə daha da möhkəmlətməmişdir.

Son illərdə aparılan məqsədyönlü siyasət nəticəsində ölkənin həyatında əldə edilmiş nailiyyətlər göz qabağındadır. Ermənistanla 1988-ci ildən bəri davam edən müharibə üç il yarım-dan artıqdır ki dayandırılmış, atəşkəsə nail olunmuşdur. Ölkə daxilində qeyri-qanuni silahlı dəstələrin fəaliyyətinə birdəfəlik son qoyulmuş, siyasi hərc-mərcliyin qarşısı alınmışdır. Qətiyyətlə deyə bilərəm ki, hal-hazırda Azərbaycan Respublikası tam siyasi sabitlik

şəraitində yaşayır. Bu da ölkə həyatının müxtəlif sahələrində köklü dəyişikliklərin həyata keçirilməsi üçün möhkəm zəmin yaradır.

Azərbaycan Respublikası müstəqil bir ölkə kimi demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu yolu ilə gedir. Cəmiyyətimiz dünyada sınaqdan çıxmış və xalqımızın milli xüsusiyyətlərinə uyğun gələn demokratik prinsiplər əsasında formalaşır. Xalqımızın tarixi arzusu olan müstəqil dövlətimizin ilk Konstitusiyası ümumxalq referendumu nəticəsində qəbul edilmişdir. Konstitusiya Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin, suverenliyinin, ərazi bütövlüyünün qorunmasını, vətəndaş cəmiyyətinin bərqərar edilməsini əsas qanun şəklində təsbit etdi. Konstitusiyanın müddəaları əsasında çoxpartiyalı, demokratik seçkilər yolu ilə parlament yaradılmış, siyasi plüralizmə nail olmaq, cəmiyyətimizdə demokratik prinsipləri inkişaf etdirmək üçün qanunlar qəbul edilmişdir.

Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi həyatımızın bütün sahələrində yaşaması və inkişafına hərtərəfli şərait yaradılmış, onun zənginləşməsi və dünya dilləri arasında layiqli mövqə tutması üçün daha geniş perspektivlər açılmışdır.

İndi Azərbaycanda fikir müxtəlifliyi, söz, mətbuat, vicdan azadlığı, insan hüquqlarının qorunması cəmiyyətimizin əsas və dönməz

prinsiplərini təşkil edir. Xalqımız öz həyatını qanunların aliliyi, tarixi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və inkişafı şəraitində qurur və bundan sonra da bu yolla gedəcəkdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı böyük dəyişikliklər və islahatlar dövrünü yaşayır. Bazar münasibətlərinə keçid və dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiya olunmaq siyasətimizin əsas istiqamətlərini təşkil edir. Ölkədə makroiqtisadi sabitlik təmin olunmuş, 80-ci illərin sonundan iqtisadiyyatda baş verən geriləmə hallarının qarşısı alınmış, bəzi sahələrdə isə nəzərəçarpacaq irəliləyiş əldə edilmişdir.

Bu gün ölkədə aparılan iqtisadi islahatlar keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. İqtisadiyyatın strukturunda köklü dəyişikliklər baş verir, yeni təsərrüfat sisteminin tələblərinə uyğun təsisatlar və iqtisadi münasibətlər formalaşır. Hazırda sənayenin, ticarətin, nəqliyyatın, məişət xidməti sahələrinin özəlləşdirilməsi, bank-maliyyə sisteminin, istehsalın yenidən qurulması, dünyanın ən böyük dövlət və özəl qurumları ilə müştərək layihələrin həyata keçirilməsi və sairə Azərbaycanın iqtisadiyyat sahəsində əldə etdiyi uğurlardandır.

Dünyanın inkişaf etmiş nüfuzlu şirkətləri ilə neft müqavilələrinin bağlanması, bu müqavilələrin işə başlaması, ilkin neftin artıq Qərba

zarlarına nəql edilməsi ölkə iqtisadiyyatında böyük dəyişikliklərə zəmin yaratmışdır.

İslahatlar iqtisadiyyatın digər sahələrinə nisbətən aqrar sahədə daha sürətlə gedir. Kənd təsərrüfatında aparılan radikal islahatlar - ictimai və dövlət mülkiyyətində olan əmlakın özəlləşdirilməsi, torpaqların xüsusi mülkiyyətə verilməsi, mülkiyyət formalarının dəyişdirilməsi, kəndlidə həqiqi sahibkarlıq hissələrinin yaradılması öz müsbət nəticələrini vermiş və Azərbaycanda ərzaq problemi birdəfəlik aradan qaldırılmışdır.

Ölkə iqtisadiyyatında həyata keçirilən dəyişikliklər və bunun nəticəsində nail olduğumuz inkişaf dövlətə əhalinin sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq, elmə, mədəniyyətə, təhsilə daha çox vəsait cəlb etmək imkanı yaradır.

Azərbaycan bu gün müstəqil bir dövlət kimi bütün dünyada tanınır və özünəməxsus nüfuza malikdir. İstiqlaliyyət əldə etdikdən sonra dövlətimiz qısa müddətdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının, İslam Konfransı Təşkilatının, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin, Türk Dövlətləri Birliyinin, Qara Dəniz Ölkələri İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının, Beynəlxalq Valyuta Fondunun, Ümumdünya Bərpa və İnkişaf Bankının, İslam İnkişaf Bankının üzvü olmuş, Par-

lamentlərarası İttifaq, Avropa Şurası, Avropa Birliyi, Avropa Parlamenti, NATO və başqa beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı faydalı əlaqələr yaratmışdır.

Azərbaycan diplomatiyası dövlətimizin müstəqilliyinin, təhlükəsizliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin olunması, bütün ölkələrlə hərtərəfli, bərabər hüquqlu və qarşılıqlı faydalı münasibətlər qurmaq sahəsində mühüm uğurlar qazanmışdır.

Bu gün dövlətimizin ən ağırlı problemi olan Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi və Dağlıq Qarabağ probleminin həlli ilə bağlı Azərbaycanın haqq səsi dünya dövlətləri, beynəlxalq və regional qurumlar tərəfindən dəstəklənir. İnanıram ki, yaxın zamanlarda bu problem sülh yolu ilə özünün ədalətli həllini tapacaq və ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa olunacaqdır.

Biz dəfələrlə bəyan etmişik ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi dinc yolla həll olunmalıdır. Biz müharibə istəmirik. Biz sülh tərəfdarıyıq. Azərbaycanda, bütün Qafqaz regionunda və bütün dünyada sülhün bərqərar olması bizim ən ümdə arzumuzdur. Azərbaycan sülhsevər ölkə olaraq bütün dövlətlərlə və xalqlarla, ələlxüsus öz qonşuları ilə qarşılıqlı anlaşma, mehriban qonşuluq və əməkdaşlıq şəraitində yaşamaq istəyir.

Qoy Azərbaycanın müstəqilliyinə qəsd etmək niyyətində olan bütün xarici və daxili qüvvələr bilsinlər ki, öz suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda minlərlə qurban vermiş Azərbaycan xalqı hər bir təcavüzkarə, hər bir qara qüvvəyə, hər bir təxribatçıya və onların əlində alətə çevrilən şəxslərə layiqincə cavab verəcəkdir.

Əziz soydaşlarımız !

Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının tarixi Vətəni, doğma ata-baba yurduudur. Məmnuniyyət hissi ilə qeyd edirəm ki, dünyanın bütün ölkələrində yaşayan və qəlbi doğma Azərbaycanla bir döyünən həmvətənlərimizin də xalqımızın milli azadlıq mübarizəsində, ölkəmizin tərəqqisi və inkişafı yolunda önəmli xidmətləri vardır.

Bu gün harada yaşamasından asılı olmayaraq Azərbaycanı özlərinin tarixi Vətəni sayan bütün insanlar ölkəmizin müstəqilliyini qoruyub saxlamaq naminə dövlətçilik ideyaları ətrafında sıx birləşməli, sarsılmaz həmrəylik nümayiş etdirməlidir. Vətəninə, millətini, xalqını sevən hər bir azərbaycanlı Azərbaycanın müstəqilliyinin dönməz olması üçün səy göstərməlidir. Bütün azərbaycanlılarda, bu və ya digər tellərlə ölkəmizlə bağlı olan hər bir şəxsə Azərbaycançılıq, vətənpərvərlik hissləri, tarixi torpağı-

mıza, yurdumuza, mədəniyyətimizə məhəbbət aşılamaq hamımızın ümdə vəzifəsidir. Vətənimizin, respublikamızın taleyi hər bir soydaşımızın taleyi olmalıdır.

Müstəqil Azərbaycanın dövlət rəmzləri-bayrağı, gerbi, himni ilə bütün dünya azərbaycanlıları fəxr edə bilər. Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü, təhlükəsizliyi, bu günü və gələcəyi hər bir soydaşımızı, milli mənsubiyyətdən və dini etiqadından asılı olmayaraq hər bir həmvətənimizi düşündürməlidir. Bütün dünya bilməlidir ki, Azərbaycan xalqının müstəqillik əzmi və iradəsi qarşılaşdığımız hər bir çətinliyə qalib gələcəkdir. Xalqımızın müdrikliyi, yenilməzliyi və qəhrəmanlığı müstəqil dövlətimizin yaşamasının və inkişafının əsasıdır.

Müstəqil Azərbaycan Respublikası dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar üçün doğma Vətəndir. Hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq azərbaycanlı öz ana dilini, dinini, milli ənənələrini heç zaman unutmamalıdır. Hər bir azərbaycanlı fəxr etməlidir ki, onun böyük tarixə, qədim zəngin mədəniyyətə malik olan Azərbaycan kimi Vətəni vardır. Hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan Respublikası kimi müstəqil bir dövlət durur.

İnanıram ki, əsrlərdən bəri arzusunda olduğumuz və uğrunda mübarizə apardığımız müstəqil və azad Azərbaycan ideallarının həyata keçdiyi bu tarixi sınaq anlarında dünyanın hər bir guşəsində yaşayan həmvətənlərimiz bizim ümummilli məqsədlərimizin tam gerçəkləşməsi üçün daha böyük əzmlə çalışacaqlar. Qətiyyətlə bəyan edirəm ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədidir və heç bir qüvvə bizi bu yoldan döndərə bilməyəcəkdir.

Hamınızı azad, müstəqil, demokratik Azərbaycan dövlətinin daha da möhkəmlənməsi naminə həmrəyliyə və milli birliyə çağırıram.

Ulu Tanrıdan bütün dünya azərbaycanlılarına səadət və əmin-amanlıq diləyirəm.

HEYDƏR ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 dekabr 1997-ci il

MÜSTƏQİL AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ƏBƏDİ YAŞAYACAQ!

Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü
münasibətilə 1997-ci il dekabrın 27-də
Respublika sarayında keçirilmiş
təntənəli toplantıda
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Heydər Əliyevin nitqi

Əziz həmvətənlər, bacılar və qardaşlar!
Hörmətli xanımlar və cənablar!
Sizi Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik gü-
nü bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.
Bu möhtəşəm salondan sizin adınızdan,
Azərbaycan vətəndaşları, Azərbaycan dövləti
adından bütün dünya azərbaycanlılarına

bayram salamlarımı və ən xoş arzularımı göndərirəm.

Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü münasibətilə mənim fikirlərim, mülahizələrim və arzularım indicə oxunan müraciətdə öz əksini tapıbdir. Ona görə də mənim burada çıxış etməyimə bəlkə də ehtiyac yoxdur. Ancaq mən yalnız bir neçə söz demək üçün sizin qarşınızda durmuşam.

Azərbaycanlılar min illərlə öz tarixi, etnik, doğma torpaqlarında - böyük Azərbaycanda yaşamışlar, yaratmışlar və bəşər sivilizasiyasına dəyərli töhfələr vermişlər. Dünyada gedən müharibələr, inqilablar, hərbi münaqişələr, ictimai-siyasi proseslər nəticəsində Azərbaycan parçalanmış, azərbaycanlıların bir qismi yerlərindən-yurdlarından sürgün, deportasiya olunmuş, parçalanma nəticəsində bir-birindən ayrı düşmüşlər. Bəziləri isə özlərinə iş aramaq, təhsil almaq üçün doğma torpaqlarını tərk edib başqa ölkələrdə məskunlaşmışlar. Beləliklə, tarix boyu böyük Azərbaycan torpağından azərbaycanlılar dünyaya səpələnmişlər. İndi demək olar ki, dünyanın bir çox ölkələrində azərbaycanlılar yaşayırlar. Rusiyada, Müstəqil Dövlətlər Birliyinə mənsub olan digər ölkə-

lərdə, Qafqazda, qonşu Gürcüstanda, Dağıstanda, İranda, Türkiyədə, Avropada, Amerikada, Şərqi ölkələrində azərbaycanlıların böyük icmaları yaranıbdir. Onlarda millilik hissləri günü-gündən artır. Onlar bir-biri ilə daha da sıx əlaqə qurmağa çalışırlar və həmrəylik hissləri güclənir.

Biz - bu torpaqda yaşayan azərbaycanlılar başqa ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız haqqında həmişə düşünmüşük, onlarla əlaqə yaratmaq istəmişik və onlarla həmrəyliyimizi bildirməyə çalışmışıq. Ancaq biz keçmiş zamanlarda - böyük Sovet İttifaqının tərkibində olduğumuz vaxt bu imkanlardan məhrum idik, ya da bu imkanlar çox məhdud olmuşdur.

1980-ci illərin axırında, Sovetlər İttifaqı zəifləməyə başladığı zaman bizim Azərbaycanda yaşayan azərbaycanlılar öz soydaşları, bacı-qardaşları ilə əlaqə qurmağa daha da çox cəhdlər göstərmişlər. Məhz bu istək, bu arzu, bu cəhdlər 1989-cu ilin sonunda gənc azərbaycanlıları İranda, Türkiyədə yaşayan azərbaycanlılardan bizi ayıran, Sovetlər İttifaqının sərhəd qoşunlarının yaratdığı mühəndis istehkamlarını, tikanlı məftilləri vurub dağıtmağa, qırmağa məcbur etmişdir. Bu, o vaxt - 1989-cu

ilin dekabrında tarixi bir hadisə olmuşdur. O günlər Arazın o tayında da, bu tayında da azərbaycanlılar bir-birinə qovuşmağa, birləşməyə çalışmışlar. Bu arzular, bu istəklər yerinə yetmiş və bu gün biz böyük xoşbəxtlik hissi ilə deyə bilərik ki, başqa ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızla, qohum-əqrəbalarımızla azad, sərbəst əlaqə yaratmaq imkanına maliklik.

Biz 1989-cu ilin dekabr ayında baş vermiş bu hadisəyə xüsusi əhəmiyyət verərək və onu yüksək qiymətləndirərək 1991-ci il dekabr ayının 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin bu barədə xüsusi qərarını qəbul etdik və 31 dekabr gününü Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü elan etdik.

Bizim Naxçıvanda qəbul etdiyimiz bu qərar əsasında sonra Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Azərbaycan Ali Sovetinin qərarını qəbul etdi. Beləliklə, 1991-ci ilin dekabrından indiyədək bizim çox əziz bir bayramımız, 31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü bayramımız vardır. Bu, bizim üçün çox əzizdir. Ona görə ki, dünyada milyonlarla azərbaycanlı yaşayır. Onlar müxtəlif ölkələrdədirlər. Onları həmrəyliyə çağırmaq, bu barədə təşəbbüskarlıq etmək bizim müstəqil

Azərbaycan Respublikasının tarixi missiyasıdır. Biz bu tarixi missiyamızı yerinə yetiririk.

Ümidvaram ki, altı il bundan öncə təməli qoyulmuş bu bayram günü bütün dünya azərbaycanlıları tərəfindən ilbəlil qeyd olunacaq və azərbaycanlıları bir-biri ilə qovuşmaq, bir-biri ilə əlaqələrini inkişaf etdirmək, bir-biri ilə sıx olmaq üçün daha da böyük fəaliyyətə dəvət edəcəkdir.

Bu günlər Azərbaycanın istiqlaliyyətinin, dövlət müstəqilliyinin də altı ili tamam olur. Biz altı ildir ki, müstəqillik şəraitində yaşayırıq. Biz bu illərdə böyük sınaqlardan, böyük imtahanlardan, çətin yollardan keçdik. Ən önəmlisi, ən əhəmiyyətli odur ki, dövlət müstəqilliyimizi, milli azadlığımızı qoruyub saxlamışıq və Azərbaycan Respublikası öz ölkəsində demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quraraq dünya birliyində özünə layiq yerini tutubdur.

Bu günlər bir əlamətdar tarixi hadisəni də qeyd etmək lazımdır. 25 il bundan əvvəl Azərbaycanın paytaxtında, Bakıda, indi bu mərasimi keçirdiyimiz Respublika sarayı tikilib istifadəyə verilmişdir. 1971-1972-ci illərdə biz bu sarayın tikintisi ilə məşğul olduq. Bu böyük,

özəmətli saray iki il müddətində tikildi və 1972-ci ilin dekabr ayında istifadəyə verildi. Bu saray 25 ildir ki, Azərbaycan xalqına, respublikamıza xidmət edir. Artıq bu saray bizim dövlətçiliyimizin rəmzinə çevrilibdir. Bu saray Azərbaycan dövlətinin, xalqının, mədəniyyətinin ən böyük sərvətlərindən biri olubdur.

Mən o illəri xatırlayıram. O illəri xatırlayanlar yaxşı bilirlər ki, bu saray yerləşən ərazi və onun ətrafı Bakının demək olar ki, ən xoşagəlməyən bir hissəsi idi. Biz burada gözəl şəhərimizin mənzərəsini pozan, artıq öz fəaliyyətini itirmiş binaları dağıtdıq, bu sarayı tikdik, yaratdıq. Sarayın önündə böyük bir meydan, hovuzlar, fəvvarələr yaratdıq, ağaclar, güllər, çiçəklər əkdik. 25 ildir ki, bu saray da, onun ətrafında olan meydan da Azərbaycan xalqının istirahətinə, mədəniyyətinə, əylənməsinə xidmət edir.

Mən bu münasibətlə sizi təbrik edirəm. Düşünürəm ki, Azərbaycanda 25 il müddətində bu saraya gəlməyən adam tapmaq olmaz. Çünki burada o qədər təntənəli mərasimlər, tamaşalar, gözəl konsertlər, görüşlər keçirilibdir ki, insanlarımız bura alışıb və buranı özlərinə doğma ev hesab edirlər.

1971-1972-ci illərdə bu binanın tikilməsi ilə gecə-gündüz məşğul olmuş inşaatçıların bir qrupu da bu gün bu salondadır. Mən xahiş etmişdim ki, onları dəvət etsinlər.

Mən o illəri xatırlayıram. O vaxt bu işlərə özüm şəxsən nəzarət edirdim, tez-tez, vaxtaşırı bu tikintiyə gəlirdim, bu tikinti prosesi ilə maraqlanırdım. Mən bilirəm ki, bu tikinti nədən ibarətdir. Bu tikintinin altında bəlkə üstündəkindən də çox binalar, qurğular, bütün bu sarayı idarə edən avtomat mexaniki qurğular, cihazlar yerləşibdir. Bunların hamısını iki il müddətində yaratmaq çox çətin idi. Ona görə də mən 25 il keçəndən sonra inşaatçılara yenə də öz təşəkkürümü bildirirəm və burada iştirak edən inşaatçıların nümayəndələrinin - başda Əliş Ləmbəranski olmaqla - hamısını təbrik edirəm, onlara təşəkkür edirəm.

Gözəl tikiblər. Bu saray xalqımıza 25 ildir ki, təmirsiz və mütəmadi olaraq xidmət edir. Bu, işin nə qədər keyfiyyətli görüldüyünü sübut edir. Eyni zamanda, bu 25 il müddətində bu saraya xidmət edənlər, onu qoruyub saxlayanlar, yaşadanlar - sarayın işçiləri, bu kollektiv də çox böyük zəhmət çəkiblər. Mən qapıdan buraya daxil olarkən bir qadın mənə ya-

xınlaşdı. O, 25 ildir ki, burada işləyir. Onun adı Dilarə xanımdır. O, gənc vaxtında buraya gəlibdir və 25 ildir ki, burada işləyir, xidmət göstərir. Belə zəhmət adamlarının qarşısında və ümumiyyətlə, bu sarayı tikən, yaradan və 25 il bu sarayın istismarında zəhmət çəkən adamların hamısının qarşısında mən böyük hörmət və ehtiramımı bildirirəm və onların hamısına təşəkkür edirəm.

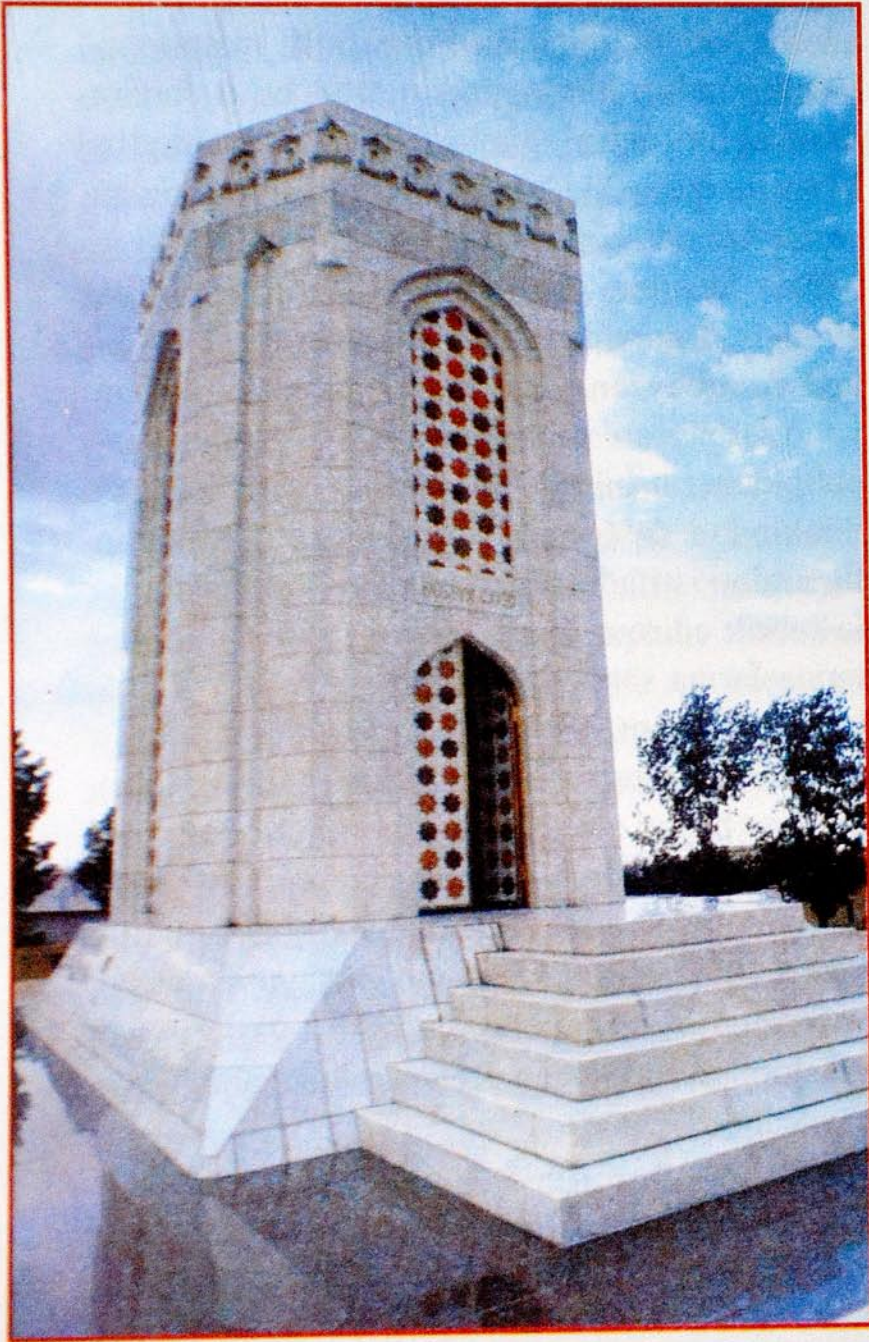
Əziz dostlar, azərbaycanlıların həmrəylik gününü bayram edərkən onu demək lazımdır ki, altı illik istiqlaliyyət dövründə biz Azərbaycan Respublikasının gələcəyinin təməlini qoymuşuq. Bugünkü müstəqil Azərbaycan Respublikası bütün dünya azərbaycanlılarının dayaqdır və bütün dünya azərbaycanlıları üçün örnəkdir. Mən əminəm ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar da müstəqil Azərbaycan Respublikasına öz doğma münasibətlərini daim göstərəcəklər və bizim həmrəyliyimiz günü-gündən artacaqdır.

Məni sevindirən odur ki, azərbaycançılıq artıq tarixdə həkk olunubdur. Azərbaycan dili - Azərbaycan xalqının ana dili, müstəqil Azərbaycan Respublikasının dövlət dili artıq dünya dilləri içərisində öz yerini tapıbdir. Dünya

azərbaycanlılarında millilik, milli vətənpərvərlik hissləri günü-gündən artır, bu da bizim həmrəyliyimizin güclənməsinin rəmzidir. Mən əminəm ki, bütün bu proseslər bundan sonra daha da sürətlə inkişaf edəcəkdir.

Əziz dostlar, biz Yeni il ərəfəsindəyik, 1998-ci il qarşımızdadır. İnanırıq ki, 1998-ci ildə Azərbaycan yeni uğurlu addımlar atacaq və Azərbaycan xalqının həyatı, yaşayışı, respublikamızın bütün sahələrində işlər 1997-ci ildəkindən daha da yaxşı olacaqdır. Mən bu fürsətdən istifadə edib sizi Yeni il münasibətilə təbrik edirəm. Sizə, bütün Azərbaycan vətəndaşlarına səadət və bütün işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

Müstəqil Azərbaycanın altıncı ildönümü bizim hər birimizdə böyük iftixar hissi doğurur. Azərbaycan xalqı, Azərbaycan milləti yaşayıb, yaşayır və yaşayacaqdır! Azərbaycan dili, bizim dövlət dilimiz yaşayıb, yaşayır və yaşayacaqdır! Azərbaycan yaşayıb, yaşayır və müstəqil Azərbaycan Respublikası əbədi yaşayacaqdır!

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLİK VƏ BİRLİK GÜNÜ HAQQINDA

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI ALİ MƏCLİSİNİN QƏRARI

Çoxəsrlük zəngin tarixə malik olan Azərbaycan öz inkişafının müxtəlif mərhələlərində dəfələrlə xarici istilaya məruz qalmış, onun torpaqları zəbt edilmiş və parçalanmış, dövlət müstəqilliyi və suverenliyi əlindən alınmışdır. Gülüstan (1813-cü il) və Türkmənçay (1828-ci il) müqavilələri ilə Azərbaycan xalqı və onun tarixi torpaqları parçalanaraq Rusiya ilə İran dövlətləri arasında bölünmüşdür.

Lakin dəfələrlə tarixi ədalətsizliyə məruz qalsa da, milli dövlət qurumu ləğv edilsə də, Azərbaycan xalqı müstəqillik yolunda öz mübarizəsini dayandırmamışdır. İyirminci yüzilli-

yin əvvəllərində yaranmış mürəkkəb tarixi şəraitdə müstəqilliyini bərpa etmək üçün xalqımız mühüm addımlar atmışdır. İmperiya zülmündən azad olan Qüzey Azərbaycanı 1918-ci il mayın 28-də dövlət müstəqilliyi qazanaraq öz tarixi ərazisində milli dövlət qurumunu - Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətini təşkil etdi. Çox keçmədən Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü yeni təcavüzə - bolşevik Rusiyasının silahlı müdaxiləsinə məruz qaldı. Beləliklə, qanuni hakimiyyət zorakılıqla devrildi və Azərbaycan xalqının çox böyük qurbanlar bahasına qazandığı müstəqilliyə son qoyuldu. Demokratik qüvvələrin əksəriyyəti repressiyaya məruz qaldı, xalqın bir qismi isə mühacirət etməyə məcbur oldu.

Sovet imperiyası tərkibinə qatıldığı 70 il ərzində Azərbaycana qarşı müstəmləkəçilik siyasəti yeridilmiş, Azərbaycan xalqı təqiblərə və kütləvi cəza tədbirlərinə məruz qalmışdır. İmperiya siyasəti dünya azərbaycanlılarını bir-birindən təcrid etmək məqsədi ilə pantürkizm məfhumunu şərq aləmində təhlükəli bir ideya kimi təqdim edərək, dünyada və Sovetlər İttifaqında yaşayan türkdilli xalqlar arasında əla-

qələrin məhdudlaşmasına, kəsilməsinə cəhd göstərmişdi. Bu siyasətin təzahürü kimi sərhəd çəpərləri Azərbaycan xalqını parçalamışdır. Bütün bunlara baxmayaraq azərbaycanlılar milli dövlət, milli və mənəvi bütövlük, müstəqillik uğrunda mübarizəni davam etdirmişlər.

Son illərdə xalqın milli özünüdərk güclənmiş, ictimai həyatın demokratikləşməsi istiqamətində xalq hərəkatı genişlənməmişdir. Muxtar Respublikada demokratik qüvvələr milli birlik və müstəqillik ideyası ətrafında birləşərək siyasi və ictimai birliklər yaratmışlar. Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Naxçıvan Vilayət şöbəsinin 1989-cu ilin noyabrında keçirilən Məclisi xalqın iradəsini bir daha ifadə edərək Güney və Qüzey Azərbaycan arasında humanitar, mədəni, iqtisadi və qohumluq əlaqələrini bərpa etmək məqsədilə sərhəd çəpərlərinin götürülməsi və mühəndis-texniki qurğuların sökülməsi haqqında qərar qəbul etmişdir.

Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının, Azərbaycan Kommunist Partiyasının mərkəzi komitələri, partiyanın yerli orqanları, SSRİ sərhəd qoşunlarının rəhbərliyi buna mane olmaq üçün bütün siyasi və hərbi təsir vasitələrinə əl atdılar. Lakin buna baxmayaraq Azərbaycan

Xalq Cəbhəsinin Naxçıvan Vilayət şöbəsi ardıcıl olaraq "Sərhəd hərəkəti" adlı bir sıra siyasi aksiyalar həyata keçirdi. Genişlənən demokratik hərəkətin nəticəsində SSRİ-nin dövlət sərhəddi boyunca çəkilən sərhəd çəpərləri elliklə söküldü. İlk dəfə olaraq Arazın o tayında, bu tayında olan qohumların, həmvətənlərin ünsiyyət imkanları yarandı, sadələşdirilmiş keçid məntəqələri təşkil edildi. 1989-cu il dekabrın 31-i Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik bayramına çevrildi, 1990-cı ildə isə həmin günün ildönümü Muxtar Respublikada geniş qeyd edildi.

Naxçıvan Muxtar Respublikasından başlanıb, Azərbaycanın digər sərhəd rayonlarına da keçən bu ümumxalq hərəkətinə imperiya mövqeyindən yanaşan SSRİ-nin və Azərbaycanın kommunist rəhbərliyi, hərbi dairələr ona qara yaxmağa başladılar. Onlar bunu bir qrup ekstremist və cinayətkar ünsürlərin əməli kimi qiymətləndirib, dünya ictimaiyyətinin gözündən salmağa çalışdılar. Bu məqsədlə sərhəd zonasında fəvqəladə vəziyyət rejimi yaradıldı. "Sərhəd hərəkəti" ilə bağlı kommunist rəhbərlərin göstərişinə əsasən Xalq cəbhəsi üzv-

lərinə qarşı repressiyalar daha da gücləndi, onlardan bir neçəsi həbs olundu, işdən çıxarıldı, bir çox yerlərdə sökülmüş sərhəd çəpərləri bərpa olundu.

Kommunist ruhlu kütləvi informasiya vasitələri var gücü ilə sərhədlərin sökülməsini vəhşilik adlandırdı, nəyin bahasına olursa-olsun xalqın iradəsini, inamını qırmağa cəhd göstərdi. Lakin qonşu ölkələrin, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan azərbaycanlıların, ümumən türk dünyasının bu prosesi parçalamış xalqların təbii birləşmə meyli kimi müdafiə etməsi, ölkədə və dünyada gedən demokratik proseslər mövqeyindən qiymətləndirməsi xalqımıza qarşı yönəldilmiş mürtəce təbliğatın qarşısını qismən aldı. 1990-cı ilin noyabr ayının 3-də Türkiyədə keçirilən Birinci Millətlərarası Azərbaycan dərəcələri qurultayı isə Naxçıvan Muxtar Respublikasından başlanmış sərhəd hərəkətinin real davamı kimi milli birlik və həmrəylik yolunda atılan daha bir mühüm addım oldu. Noyabr ayının 5-də qurultayın qəbul etdiyi qərarla 31 dekabr gününün hər il geniş qeyd edilməsi təcrübəsi irəli sürüldü.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi *qərara alır*:

1. 31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü elan olunsun və hər il bayram edilsin. Həmin gün Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində iş günü hesab edilməsin.

2. 31 dekabrın Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü kimi bütün Azərbaycan Respublikasında rəsmi qeyd edilməsi üçün qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinə təklif versin.

3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının şəhər və rayon məclislərinə tapşırılsın ki, bayram günləri demokratik təşkilatların iştirakı ilə təntənəli mərasimlər hazırlayıb həyata keçirsinlər.

4. Akademik Yusif Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Universitetinə, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Naxçıvan şöbəsinə, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Naxçıvan vilayət şöbəsinə, Xalq Təhsili Nazirliyinə tapşırılsın ki, 31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik gününə həsr olunmuş elmi konfrans keçirsinlər.

5. Sərhəd çəpərlərinin bərpa edilməsi qanunsuz hesab edilsin və istehkam qurğularının ləğv edilməsini təmin etmək üçün deputat komissiyası yaradılsın.

Bu qərarın dünya azərbaycanlılarına çatdırılması təmin edilsin.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məclisinin Sədri
HEYDƏR ƏLİYEV

Naxçıvan şəhəri,
16 dekabr 1991-ci il

Azərbaycanda üçrəngli dövlət bayrağı ilk dəfə 1918-ci il noyabr ayının 9-da Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti hökumətinin qərarı ilə qəbul edilmişdir. 1920-ci il aprelin 28-də Demokratik Cümhuriyyəti süqut etdikdən və Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Azərbaycanda bu bayraqdan imtina edilmişdir.

Bu bayraq ikinci dəfə 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qərarı ilə bərpa edilmiş və Muxtar Respublikanın dövlət bayrağı kimi qəbul edilmişdir. Eyni zamanda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında üçrəngli bayrağın Azərbaycanın rəsmi dövlət rəmzi kimi tanınması haqqında vəsatət çıxarmışdır.

1991-ci il fevral ayının 5-də Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin vəsatətinə baxmış və üçrəngli bayrağın Azərbaycanın dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında qərar vermişdir.

***

Azərbaycanın dövlət gerbi haqqında Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti hökuməti 1920-ci il yanvarın 30-da müsabiqə elan etmiş və müsabiqədən keçəcək gerb nümunəsinin həmin ilin mayın 28-də qəbul ediləcəyi haqqında qərar çıxarmışdır. Lakin 1920-ci il aprel ayının 28-də Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin süqut etməsi nəticəsində gerb qəbul edilməmişdir.

1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi dövlət gerbi ilə bağlı yeni müsabiqə elan etmişdir. 1993-ci il yanvar ayının 19-da Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Dövlət Gerbi haqqında Konstitusiya Qanunu qəbul etmişdir.

Largamento

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəyovun
Sözləri Əhməd Cavadındır*

Azərbaycan, Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üç rəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu,
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər!
Hərə bir qəhrəman oldu!
Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!
Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə,
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı vətən, şanlı vətən!
Azərbaycan, Azərbaycan!

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
HEYDƏR ƏLİRZA OĞLU ƏLİYEV**

Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il mayın 10-da Azərbaycanın qədim şəhəri Naxçıvan-da fəhlə ailəsində doğulmuşdur. O, 1939-cu ildə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunu bitirərək Bakıya getmiş və memarlıq ixtisası üzrə Azərbaycan Sənaye İnstitutuna daxil olmuşdur. Müharibənin başlanması ilə təhsili yarıda qalmışdır.

1941-1944-cü illərdə Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasında bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır.

1941-ci ildən 1969-cu ilədək Heydər Əliyev Azərbaycan dövlət təhlükəsizlik orqanlarında xidmət etmişdir. Bu illərdə Heydər Əliyev xüsusi təhsil almış, Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirmişdir. 1964-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini təyin olunmuş, 1967-1969-cu illərdə isə Komitənin sədri vəzifəsində işləmişdir. Heydər Əliyev general-mayor rütbəsi ilə belə bir yüksək vəzifəni tutan ilk azərbaycanlı olmuşdur.

1969-cu ilin iyulunda Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsinin Birinci katibi seçilərək respublikanın rəhbəri olmuşdur. 1982-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosuna üzv seçilən Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilərək SSRİ-nin rəhbərlərindən biri olmuşdur.

Heydər Əliyev 20 il ərzində SSRİ Ali Sovetinin deputatı, 5 il SSRİ Ali Soveti Sədrinin müavini olmuşdur.

1987-ci ildə Heydər Əliyev SSRİ rəhbərliyi ilə fikir ayrılığına görə istefa vermiş və Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Mərkəzi Ko-

mitəsinin Siyasi Bürosunu və SSRİ Nazirlər Sovetini tərk etmişdir.

1991-ci il iyulun 19-da Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarından çıxmışdır.

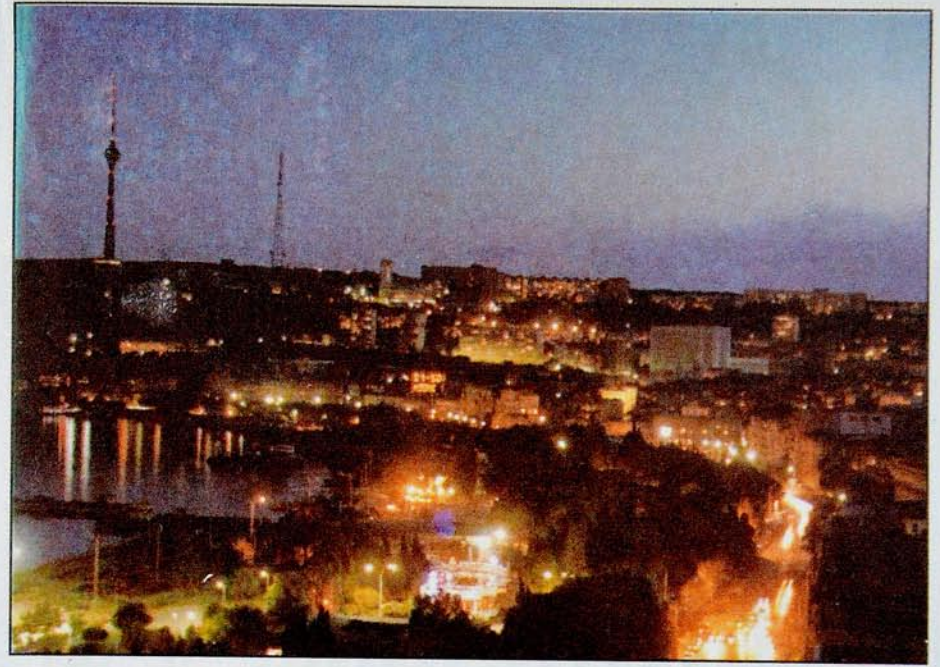
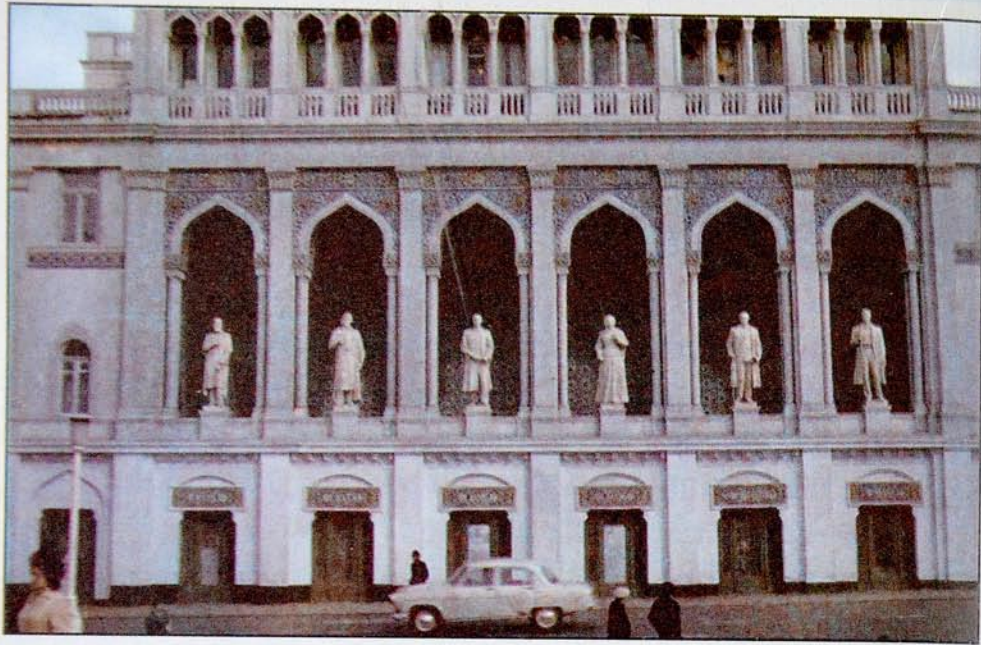
Heydər Əliyev 1990-cı ildə Azərbaycana qayıtdıqdan sonra Respublika Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir. 1991-ci ildən 1993-cü ilə qədər Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri, eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini vəzifələrində çalışmışdır.

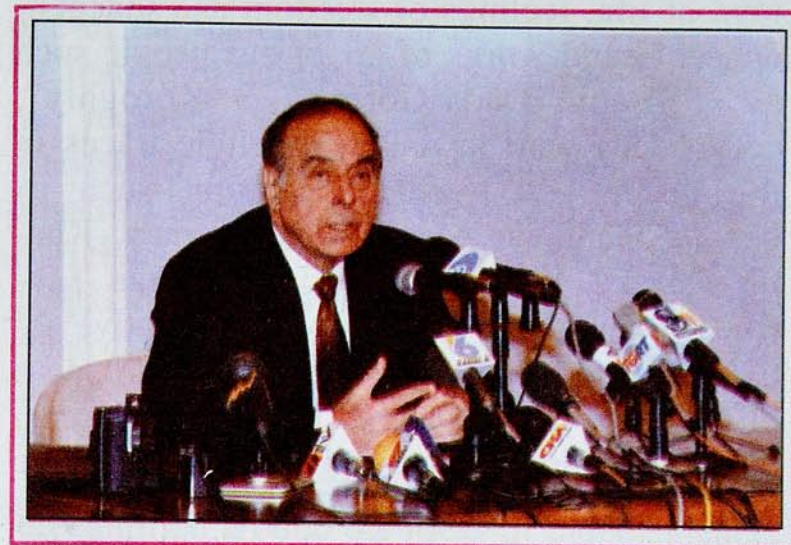
1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri vəzifəsinə seçilmiş, iyunun 24-də isə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarı ilə ona Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətləri həvalə edilmişdir.

1993-cü il oktyabrın 3-də Heydər Əliyev seçkilərin nəticəsinə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

Heydər Əliyevin həyat yoldaşı, professor Zərifə Əziz qızı Əliyeva - tanınmış oftalmoloq, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının akademiki idi. O, 1985-ci ildə vəfat etmişdir.

Heydər Əliyevin bir qızı, bir oğlu və altı nəvəsi vardır.

TO THE AZERBAIJANIS OF THE WORLD

Dear compatriots!
Our dear citizens!

December 31 is the Day of Solidarity of the Azerbaijanis of the world. I congratulate you all on the occasion of this common national holiday from the bottom of my heart and extend my sincere wishes to everyone of you.

Azerbaijani people distinguish among other peoples with its specific image in the world culture. Cultural and literary specimen of this people created for centuries are tanned with

love of life, feelings of freedom and independence. Grand works of art of our people such as "Kitabi Dada-Gorgud", "Koroghly", coryphaeus who have left indelible traces in the history of world civilization such as Nizami Ganjavy, Afsalladdin Khagany, Khatib Tabrizy, Imadaddin Nasimy, Gatran Tabrizy, Mouhammad Fouzuly whose creative activities were devoted to praising world ideas of truth and justice, served to establish human ideals. Art lovers are still admired by the works of Safiyaddin Ourmavy, Ajamy Nakhchivany, Sultan Mouhammad Tabrizy who gave pearls to the treasure of world culture.

Our people have full right to be proud of the contribution given to world science. The names of our thinkers Nasraddin Tuisy, Aboulhassan Bahmanyar, Mirza Fataly Akhundov, Abasgouly Aga Bakikhanov and others are wellknown to world science.

Heroism of such popular leaders as Javanshir and Baback has been turned into a school of patriotism, embodiment of courage and unification of people. Life and activity of Mouhammad Jahan Pahlavan, Gyzil Arslan, Ouzun Hassan, Shah Ismail Khatai and other statesmen developed love of Motherland and

statehood in people, and have been turned to one of the major goals of our life.

Creation of democratic mass media, schools in mother tongue, secular theater in Azerbaijan in the last century has made a powerful impact for the formation of national consciousness. Baku has turned into the oil capital during a short period of time and it created sound foundation for drastic changes in the political and cultural life along with the economy.

Outstanding personalities of Azerbaijan have unified around the ideas of independence and in 1918 they managed to establish Azerbaijani Democratic Government. Unfortunately Azerbaijan Democratic State could not live long and fade as a result of foreign intervention.

After this event the Soviet Power was established in Azerbaijan. And in 1922 our Republic was included into the composition of the USSR. Though our country did not live independently during the Soviet period of our history, the State symbols - banner, national anthem and other attributes of statehood existed, our people preserved national and spiritual values, language and religion, customs and traditions, and further developed our economy, science and culture. Finally, our people

gained independence and established the Republic of Azerbaijan six years ago.

Establishment of the independent Republic of Azerbaijan is an important historical event of our life. It is true that the way to independence was not easy for us and we have undergone severe tests. As a result of military aggression of Armenia against Azerbaijan, occupation of 20% of our territory by Armenian invaders more than one million of our citizens were obliged to leave their native homes and turned into refugees and displaced people. Sabotage of internal and external forces against our statehood, disintegration of former economic relations, social and economic difficulties of the transition period and other problems have complicated our way to independence. Nevertheless our people did not lose confidence, will and determination in our independent statehood, but on the contrary, the belief of our people became more strengthened.

As a result of purposeful policy achievements gained for recent years in the country are evident. The war with Armenia that has been going on since 1988, has already been stopped for three and half years, we have achieved a cease-fire. We have put an end

once and for all to the subversive activities of armed groups within the country, political disorder has been blocked up. I can firmly say that the Republic of Azerbaijan lives in full political stability now. And this creates firm foundation to implement radical changes in different spheres of the life of our country.

The Republic of Azerbaijan as an independent country follows the way of democratic, law governed and secular state construction. Our society is being formed on the basis of democratic principles which have already been tested in the world practice and match our national peculiarities.

The first Constitution was adopted through nationwide referendum. The Constitution ensures the independence of the State of Azerbaijan, its sovereignty, territorial integrity, the civil society in the scope of the main law. Based on the Clauses of the Constitution, principles of multi-party system and parliament through democratic elections has been established as well as laws were adopted to achieve the political pluralism and to develop the democratic principles for our society.

The conditions to use and to extend the Azerbaijani language in all spheres as the State language were set up, and prospective were opened to mature it and to take its

deserved place among the languages of the globe.

Today, the right to freedom of thought, freedom of press and speech, protection of human rights constitute main and irreversible principles of our society. Our nation is setting up the life principles based on supremacy of law, taking care of its history, protecting and developing its national and moral values and we will follow the same target in future.

Azerbaijan experiences the period of great economic changes and reforms. The transfer to market relations and integration to the world economic system constitute main trends of our policy. The macroeconomy has been stabilized in the country. The economic regress of late 80s has been overcome and the progress in some of the branches has become visibly achieved.

The current economic reforms have had a qualitative new step. Fundamental changes are taking place in the economy. The market relations and entities are being formed to meet the requirements of new structure. Some branches of the industry, trade, transport, public utility services have been privatized, bank and fiscal systems, financial institutions have been reformed, the implementation of joint projects

with major foreign state and private companies and the like are good examples of progress in Azerbaijan's economy.

Oil agreements with the world leading companies, their further implementation, the early oil as produced and already exported to the Western markets have created foundation to ensure great changes in the economy.

The agriculture has been reformed faster than any other field. Radical reforms carried out therein, privatization of State property, the land handed over to the private sector, changes in the forms of ownership, the possibility for the farmer to be a man of property have given positive results and solved the problem of food shortage in Azerbaijan once and forever.

The changes taken place in the economy and development we are experiencing now have allowed the government to increase the social welfare of the people and to attract greater investments for the science, culture and education.

Azerbaijan is well known as an independent State worldwide and has a unique image. As soon as the independence has been achieved our country becomes a member of The United Nations Organization, The Organization for Security and Cooperation in Europe, The

Islamic Conference Organization, The Commonwealth of Independent States, The Community of Turkich States, The Black Sea Economic Cooperation Organization, The International Monetary Fund, The World Bank for Reconstruction and Development, The Islamic Bank for Development and creates a mutually beneficial collaboration with Inter-Parliamentary Union, European Council, European Community, European Parliament, NATO and other international organizations.

The Azerbaijani diplomacy has achieved important progress to ensure independence, security and territorial integrity including multilateral and mutually beneficial cooperation with all countries based on the principle of equality.

Today the most sensitive problem of our country is the conflict between Armenia and Azerbaijan and fair call of Azerbaijan to settle the Nagorny-Karabakh problem is supported by the countries worldwide, international and regional organizations. I am convinced that this problem will be justly and peacefully solved very soon and territorial integrity of our country will be restored.

We have declared once and again that the conflict between Armenia and Azerbaijan

must be settled peacefully. We are against the war. We are in favor of peace. Our utmost desire is to establish peace in Azerbaijan, throughout the Caucasian region and worldwide. Azerbaijan as a peace-loving State is willing to live in peace in the atmosphere of mutually beneficial cooperation and understanding with all countries and nations, especially with its neighbors.

Let all internal and foreign forces aiming to violate Azerbaijan's independence keep in mind that the Azerbaijani nation who sacrificed thousands of lives for the sake of its sovereignty and territorial integrity will decisively rebuff any invaders, any instigators, any reactionary forces and anyone turned to be a tool thereof.

Dear compatriots!

Azerbaijan is the native land of Azerbaijanies worldwide, a place of origin of our ancestors. With great satisfaction may I point out that all Azerbaijanies living in different places of the world but sharing their heart and soul with Azerbaijan have rendered great services in national liberation movement and on the way of development and progress of our common country.

Today irrespective of place of residence, people who consider Azerbaijan as their

Motherland should closely unite with the idea of statehood in order to protect the independence and State interests through the demonstration of invincible unanimity. Every Azerbaijani who loves his native land, his people and nation should make his best endeavors for inviolability of Azerbaijan's independence. The main responsibility of all Azerbaijanies and every person being whatsoever linked to our country by interest in common, and who considers himself a patriot is to induce the feelings of love to our historical land and culture. The fate of our Republic and our Motherland has to be the fate of every compatriot.

Every Azerbaijani worldwide may be proud with State symbols of independent Azerbaijan: its banner, seal and hymn. Any citizen irrespective of his nationality and religion must take care of Azerbaijan's independence, its territorial integrity and security today and in future. The whole world should acknowledge that the will and desire for independence of Azerbaijan shall overcome any difficulty we face with. Wisdom, firmness and brave hearts of our people constitute a framework for existence and development of our independent State.

The independent Republic of Azerbaijan is the Motherland of all Azerbaijanies living in

different places of the world. Wherever Azerbaijani lives, he should not ever forget his native language, religion, national traditions. Every Azerbaijani should be proud that he has a Motherland like Azerbaijan, with its glorious history and ancient culture. Every Azerbaijani should know that such independent State as Azerbaijan is his foot hold.

I believe, each of our compatriots living in different parts of the world will make every effort to achieve our national target in full at this very historical moment so that to put into the practice our common national interests. I am sure in stating that the independence of Azerbaijan will be eternal and no force may hinder us from our way.

I call you to consolidate and join efforts for the free, independent and democratic State of Azerbaijan.

With God blessing, I request happiness and prosperity for all Azerbaijanies worldwide.

HEYDAR ALIYEV
The President
of the Republic of Azerbaijan

December 25, 1997, Baku.

**INDEPENDENT REPUBLIC OF
AZERBAIJAN WILL LIVE FOREVER!**

**Speech
of the President of the Republic of
Azerbaijan in the Palace of Republic on
the ceremonial meeting dedicated to the
Day of solidarity of Azerbaijanies
throughout the world**

Baku,

December 27, 1997

Dear compatriots, sisters and brothers,
Ladies and Gentlemen,

I all heartily congratulate you on the occasion of the day of solidarity of Azerbaijanies throughout the world.

From this high podium on behalf of audiences, on behalf of citizens of Azerbaijan, on behalf of the Government of Azerbaijan I

extend my holiday greetings and best wishes to Azerbaijanies all around the world.

My thoughts, opinion and wishes on the occasion of the day of solidarity have found their reflection in my appeal which was read just little before. Therefore may be there is no necessity for me to make a speech. But I stand in front of you to say only few words.

Azerbaijanies have lived, created on their age-old, ethnic, native lands which is Great Azerbaijan, for thousands of years and gave invaluable contribution to the global civilization. Due to the wars, revolutions, military conflicts a part of Azerbaijanies have been exiled and got apart as a result of division. Some others in the search of job and education have left their native land and have settled in other countries. And for all the duration of the history Azerbaijanies from the great land of Azerbaijan have been spread around the world. Now, Azerbaijanies live in almost each country of the world. Large communities of Azerbaijanies have been formed in Russia, in other countries of Commonwealth Independent States, in Caucasus, in neighboring Georgia, Dagestan, Iran, Turkey, Europe, America, Oriental countries. National feelings are getting bigger

among them from day to day. They are trying to establish closer relations among themselves and feelings of unity increase.

We, Azerbaijanies living on this soul have always thought about Azerbaijanies who live in other countries, willing to establish relations with them and trying to express our solidarity. But in old times when we were the part of Soviet Union we were deprived of this opportunity or we had very limited opportunities.

At the end of 1980-s when Soviet Union has started to become weak Azerbaijanies living in Azerbaijan put more efforts to establish relations with their compatriot brothers and sisters. It was this will, this desire and these effort which drove young Azerbaijanies to destroy Soviet watchtowers and cut barbed wires on the border separating us from Azerbaijanies living in Iran and Turkey. This was a great historic event of that time, of December 1989. Those days Azerbaijanies living on both banks of Araz tried to join and unite. These wills, these desires have been realized and today we can say with the immense feeling of happiness that we have an opportunity to establish free relations with our compatriots and relatives who live in

other countries.

Having attached a great importance and highly valuing this event taken place in December of 1989 we adopted a special Decree of Autonomous Republic of Nakhichevan on December 16 of 1991 and declared December 31 as the Day of solidarity of Azerbaijanies throughout the world.

On the basis of the Decree we have adopted in Nakhichevan, The Supreme Council of Azerbaijan has adopted the Decree of the Supreme Council of Azerbaijan. So, from December of 1991 we are having the dear holiday of ours, the Day of solidarity of Azerbaijanies, December 31. It is such a pleasant day. Because millions of Azerbaijanies live in the world. They are from different countries. To call them to solidarity, to be the initiator of this solidarity is the historic mission of our independent Republic of Azerbaijan. We carry out this historic mission.

I express my hope that this Day we have decided to celebrate 6 years before, will be celebrated by Azerbaijanies throughout the world every year and will invite Azerbaijanies to join with each other, to develop relations and to be more active in

order to get closer to each other.

And today is the sixth anniversary of Azerbaijan's independence, its State independence. We live as independent State for six years. We have undergone through great tests, great exams and difficult roads. The most important, the most necessary is the fact that we have preserved our State independence, our national freedom and Republic of Azerbaijan through the construction of democratic, law-governed and secular State have gained its deserved palace in the global community.

These days, it is also necessary to underline one more historic event. 25 years before in the capital city of Azerbaijan, in Baku the Republica Palace where we are celebrating this event now, has been constructed and put into operation. We were involved into the construction of this palace. This great and magnificent palace has been constructed for two years and put into operation in December of 1972. This palace serves to the people of Azerbaijan, to our Republic. It has already become the symbol of statehood. This palace has become one of the great values of the State of Azerbaijan, its people and culture.

I remember those years. People who

remember those years know it very good that the place where the palace was constructed and its neighborhood were unpleasant areas of Baku. We have destroyed buildings which spoiled the general view of our city and constructed this palace. In front of the palace we have created a large square, pools and fountains. We have planted trees and flowers. For 25 years this palace and the square in front of it serve to the rest and recreation as well as cultural activities and entertainment of the people of Azerbaijan.

I congratulate you on this occasion. I guess that it would be hard to find someone in Azerbaijan who never attended this palace for 25 years. So many ceremonial events, shows, beautiful concerts, meetings have been held here that people are used to it and they feel quite at home.

The group of constructors who were involved into the construction of this building and worked days and nights on its erection back in 1971-1972 are among us. I have asked to invite them.

I remember those years. At that time I personally controlled construction and very often came here. I got interested in the construction process. I know what does this con-

struction consist of. There are more operating mechanisms, devices beneath this building rather than on the ground. It was very hard to create all of these for 2 years. Therefore after 25 years I express my gratitude to those who present and in their person congratulate all constructors headed by Alish Lambaranski.

They have done a wonderful job. Without repair, for 25 years this palace is at the service of our people. It affirms the high quality of the job. At the same time those who work in this palace, who preserve it, who make it alive, all the employees have done a great job. When I entered the palace a woman approached me. She works here for 25 years. Her name is Dilara khanum. She came here at her young ages and she works and renders service for 25 years. I express my deep gratitude and respect to all who have rendered their services in the construction, erection and exploitation of this palace. I thank all of them.

Dear friends, while celebrating the Day of solidarity of Azerbaijanies it is necessary to note that for the period of six years of independence we have laid the milestone for the future of the Republic of Azerbaijan. Today's independent Republic of Azerbaijan is the

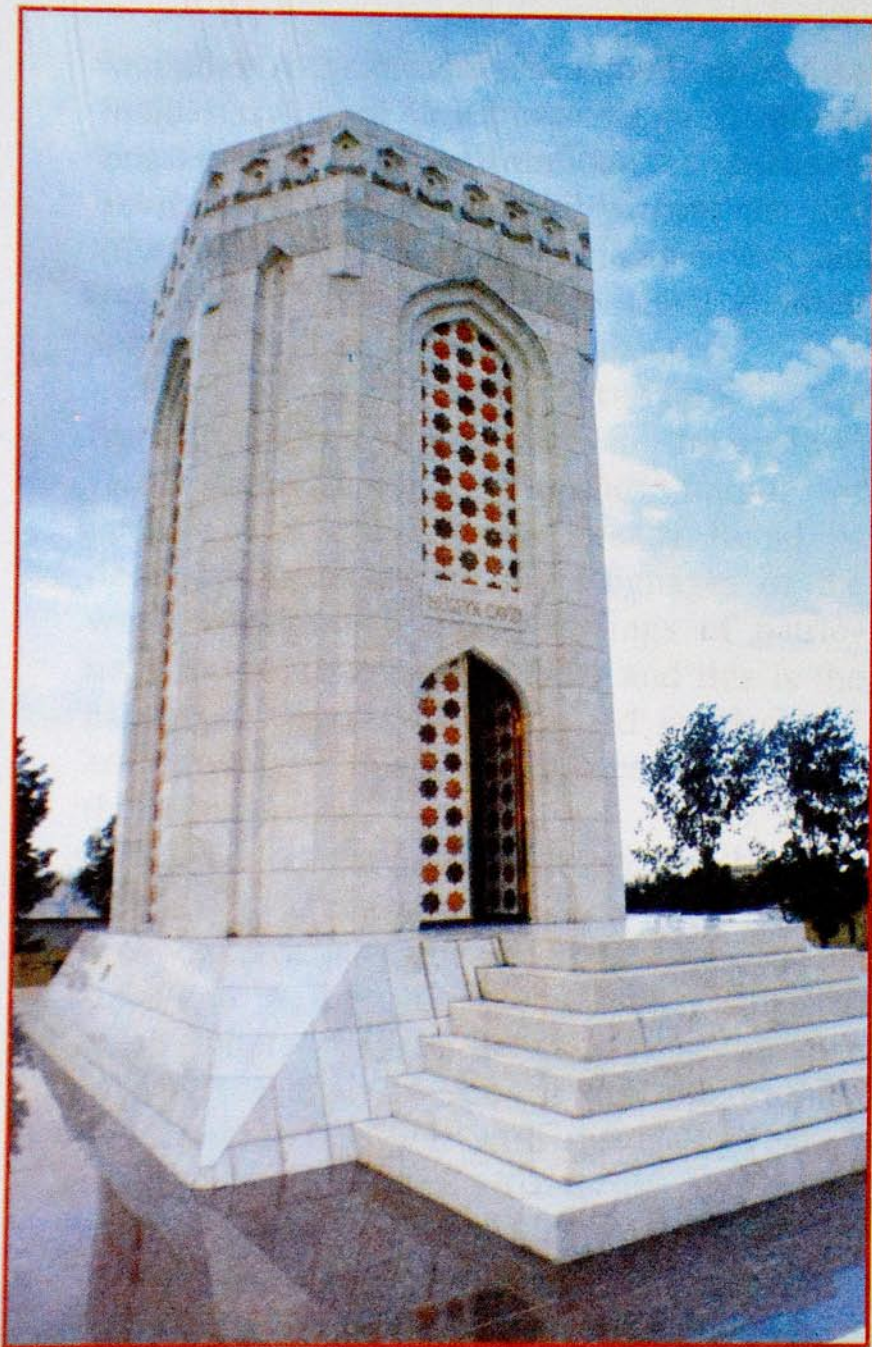
stronghold of Azerbaijanis throughout the world and it is an example to all Azerbaijanis of the world. I am convinced that Azerbaijanis living in different countries worldwide will always express their close attitude to the independent Republic of Azerbaijan and our solidarity will enlarge day by day.

It is gratifying to note that Azerbaijanism has already made its trace in the history. Azerbaijani language, mother tongue of people of Azerbaijan has already found its deserved place among the languages of the world. National feelings, feelings of patriotism are being increased daily and this is the expression of our strengthened solidarity. I am convinced that these processes will further accelerate.

Dear friends, we are on the eve of the New Year, 1998 is ahead of us. We believe that in 1998 Azerbaijan will make new successful steps and the life, living conditions, activities in all spheres will be better than in the year of 1997. I avail myself of this opportunity and congratulate you with the New Year. I wish you and all the citizens of Azerbaijan happiness and success.

Six years anniversary of independent Azerbaijan raises feelings of proud among

each of us. People of Azerbaijan, Azerbaijani nation lived, lives and will live! Azerbaijani language, our mother tongue lived, lives and will continue to live! Azerbaijan lived, lives and independent Republic of Azerbaijan will eternally live!

**THE DECISION
OF THE SUPREME MAJLIS OF
NAHICHEVAN AUTONOMOUS
REPUBLIC ON THE “DAY OF SOLI-
DARITY
AND UNITY OF ALL AZERBAIJANIES
WORLDWIDE”**

Azerbaijani nation with its rich and ancient history has been often subjected to foreign intervention, its lands have been aggressed and divided over and over, it has been deprived of state independence and freedom. Through Gulustan (1813) and Turkmenchay (1828) Treaties, people of Azerbaijan and their historic lands have been divided between Russia and Iran.

But even if it had been subjected to historic unjustness, even if its economic, political and

cultural integrity, its national statehood had been abolished, people of Azerbaijan did not stop their struggle for independence. At the beginning of twentieth century, under complicated historic circumstances our people have made important steps to restore their independence. Northern Azerbaijan having released itself from the caws of Empire on May 28, 1918 created its national state on its historic soul. Not long after Azerbaijan's state independence and territorial integrity have been subjected to new violation, armed aggression of Bolshevik Russia. So, legitimate power has been forcefully overthrown and at the cost of many victims an end was put to the gained independence. Majority of democratic forces have undergone repression, part of population have been obliged to emigrate.

During 70 years under Soviet Empire, colonial policy was carried out against Azerbaijan and people of Azerbaijan have been subjected to persecution and mass acts of punishment. Empire's policy aimed at isolation of Azerbaijanies worldwide considered panturkism as a harmful trend in Oriental world and

tried to restrict and cut relations amongst Turkish nations living in the Soviet Union and worldwide. As a demonstration of this policy barbed wires on the border were separating people of Azerbaijan. But Azerbaijanies were continuing their struggle for state, national and moral unity and independence.

Recently self identification of people have strengthened, mass movement towards democratization of social life have expanded. In the Autonomous Republic democratic forces have unified around the idea of national unity and independence and have created their social and political institutions. Meeting of Azerbaijan Popular Front's Nahichevan regional division held in November of 1989, once again expressing the will of population has adopted a Decision to eradicate watch-towers and barbed wires on the border so that to restore humanitarian, cultural, economic and family ties amongst Northern and Southern Azerbaijan.

Communist Party of Soviet Union, Communist Party of Azerbaijan, its local authorities, commanders of USSR border

troops have used all political and military means to prevent it. But despite to it Azerbaijan Popular Front's Nahichevan division has carried out a number of political actions called "Border movement". In the result of expansion of democratic movement barbed-wires on the border have been destroyed alongside the border line. For the first time relatives and compatriots living on both sides of Araz gained the opportunity to communicate to each other, simplified checkpoints were installed. December 31 of 1989 has become the holiday of solidarity of Azerbaijanies and in 1990 on the anniversary of this day great festivities were held in Autonomous Republic.

Started in Autonomous Republic of Nahichevan this national movement disseminated to other regions of Azerbaijan. Communist leaders of USSR and Azerbaijan, military spheres have tried to put a slander to this national movement. They have valued this event as an action of a group of extremists and criminals and tried to besmirch them in the eyes of global community. With this goal border zone had been declared a zone of

state of emergency. According to the instruction of communist leaders repression against Popular Front activists of Border movement have been strengthened, many of them have been arrested and dismissed and in many places destroyed barbed wires were restored.

Communist Mass media with full zeal named destroy of borders vandalism, trying to break people's will and believe at all costs. But the support of this action by Azerbaijanies living in neighboring countries and worldwide and by Turkish world as well as evaluation of this event from the position of democratic processes taking place in the world as a natural will of unity of separated nations has partially stopped aggressive propaganda aimed against our people. First International Azerbaijani Organization Congress held on November 3 of 1990 in Turkey has become a real continuation of border movement as one more important step towards the unity and solidarity. In the Decision of Congress from November 5 necessity to celebrate December 31 widely every year has been proposed.

Supreme Majlis of Nahichevan Autonomous Republic *affirms*:

1. To declare December 31 as the day of solidarity and unity of Azerbaijanis worldwide and to celebrate this event every year. To consider this day on the territory of Autonomous Republic of Nahichevan as the day off.

2. In the form of legislative initiative to propose to Supreme Soviet of the Republic of Azerbaijan to celebrate December 31 officially as the Day of solidarity and unity.

3. To instruct city and regional authorities of Nahichevan Autonomous Republic to prepare and run ceremonial festivities with the participation of democratic organizations during holidays.

4. To instruct Nahichevan State University named after Academician Yousif Mammadaliyev, Nahichevan department of Azerbaijan Academy of Sciences, Nahichevan department of Azerbaijan's Writers Union, Ministry of Education to hold a conference dedicated to December 31, the Day of solidarity and unity of Azerbaijanis worldwide.

5. To consider restoration of barbed wires as illegal and to form a commission of deputies to eradicate watchtowers.

To extend this Decree to Azerbaijanis worldwide.

**Chairman of Supreme Majlis of
Nahichevan Autonomous Republic
HEYDAR ALIYEV**

*Nahichevan city,
December 16, 1991*

Three-coloured State banner in Azerbaijan was first accepted on November 9, 1918 by the decision of the Government of Democratic Republic of Azerbaijan. On April 28, 1920 after the fall of Democratic Republic of Azerbaijan and establishment of Soviet power it was refused from this banner in Azerbaijan.

For the second time this banner was restored by the decision of Supreme Majlis of Nakchivan Autonomous Republic on November 17, 1990 and was accepted as the State banner of Autonomous Republic. At the same time Supreme Majlis of Nakchivan Autonomous Republic has proposed to Supreme Council of Azerbaijan SSR to recognise three-colored banner as the official banner of Azerbaijan.

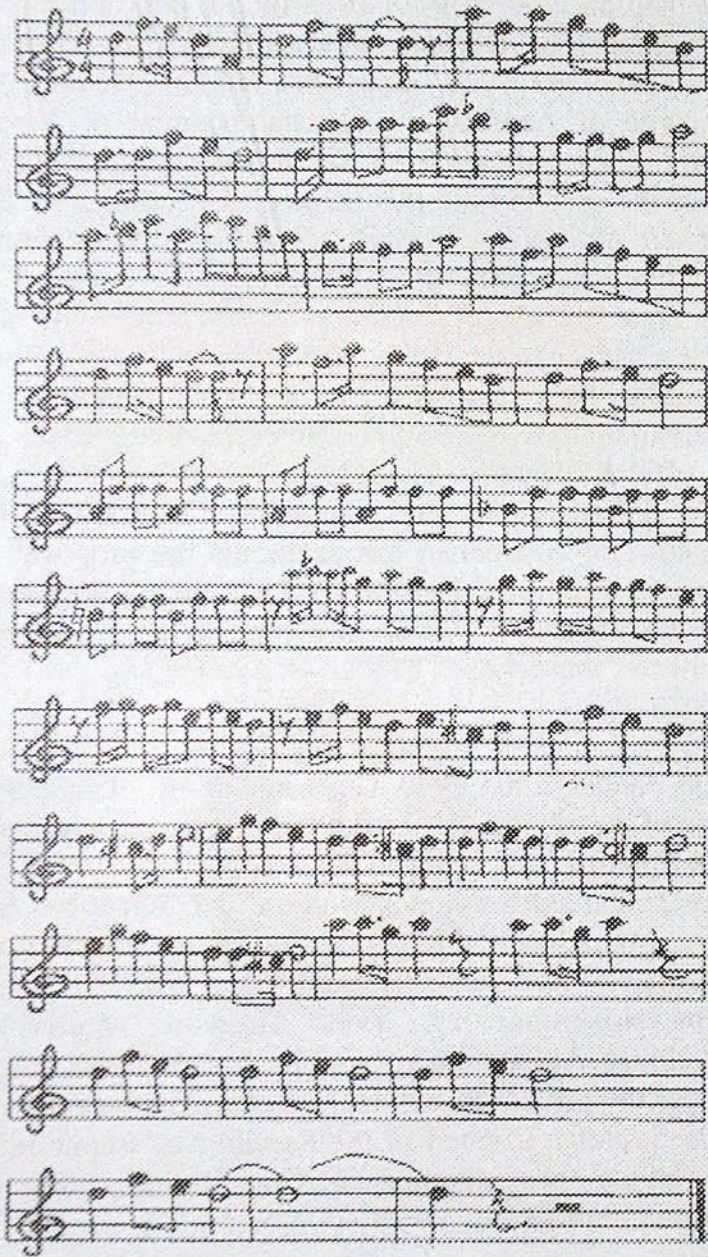
On February 5, 1991 Supreme Council of the Republic of Azerbaijan has examined the proposal of Supreme Majlis of Nakchivan Autonomous Republic and has adopted a Decree to recognise three-coloured banner as the national banner of Azerbaijan.

***

On January 30, 1920 Government of Democratic State of Azerbaijan declared a bid on National Anthem of Azerbaijan and adopted a Decree to officialize On May 28 the anthem which won the bid. But it has not been officialized due to the fall of Democratic Republic of Azerbaijan on April 28, 1920.

On November 17, 1990 Supreme Majlis of Nakchivan Autonomous Republic has declared a new bid on the project of national anthem. On January 19, 1993 Supreme Council of the Republic of Azerbaijan has adopted a Constitution Law on National anthem.

Largamento

NATIONAL ANTHEM OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Music by Uzeyir Hajibeyov

Words by Ahmed Javad

Azerbaijan, Azerbaijan!
You are the country of heroes!
We will die so that you might be alive!
We will shed our blood to defend you!
Long live your three-coloured banner!
Thousands of people sacrificed their lives
You've become the field of battles.
Every soldier fighting for you,
Has become a hero.
We pray for your prosperity,
We make sacrifice our lives to you
Our sincere love to you,
Comes from the bottom of our hearts.
To defend your honour,
To hoist your banner,
All the young people are ready.
Glorious motherland,
Azerbaijan, Azerbaijan!

HEYDAR ALIRZA OGLU ALIYEV

**PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF AZERBAIJAN**

Heydar Alirza oglu Aliyev was born on May 10, 1923 in an ancient Azerbaijani city of Nakchivan, in the family of worker. After graduating from teachers' training college in Nakchivan in 1939 Heydar Aliyev left for Baku and entered Azerbaijan Institute of Industry, choosing the speciality of an architect. Starting war broke off his studies.

In 1941-1944 Heydar Aliyev was on a number

of senior positions in Nakchivan Autonomous Republic of Azerbaijan.

In 1941-1969 Heydar Aliyev has been at the service in Azerbaijan State Security Organization. During these years Heydar Aliyev received speciality, he graduates from the history department of Azerbaijan State University. In 1964 Heydar Aliyev was appointed as a deputy Chairman of State Committee for Security of Azerbaijan, and in 1967-1969 he was the Chairman of that organization. Heydar Aliyev became the first Azerbaijani to be at such high rank and to be awarded a rank of major-general.

In July of 1969 Heydar Aliyev was elected as the Secretary of the Central Committee of the Communist Party of Azerbaijan, he became the leader of the Republic. In December of 1982, Heydar Aliyev was elected a member of Politburo of the Central Committee of Communist Party of Soviet Union and was appointed as the first Deputy Chairman of the Council of Ministers of the USSR, one of the leaders of the USSR.

Heydar Aliyev has been a member of Supreme Council of the USSR for 20 years and Deputy Chairman of Supreme Council for 5 years.

In 1987 as a result of disagreements with the leadership of the USSR Heydar Aliyev retired

from the Politburo of Central Committee of Communist Party of Soviet Union and Council of Ministers of the USSR.

In July 19, 1991 Heydar Aliyev left Communist Party of Soviet Union.

In 1990 after Heydar Aliyev returned to Azerbaijan he was elected as a deputy of Supreme Council of the Republic. From 1991 to 1993 Heydar Aliyev was the Chairman of Supreme Majlis of Nakchivan Autonomous Republic and simultaneously Chairman of Supreme Council of the Republic of the Republic of Azerbaijan.

On July 15 Heydar Aliyev was elected Chairman of the Supreme Council of Azerbaijan. On June 24 by the decision of Milli Majlis of Azerbaijan he was assigned a task of the President of the Republic of Azerbaijan.

On October 3, 1993 upon the results of elections Heydar Aliyev was elected the President of the Republic of Azerbaijan.

His wife Zarifa Aziz gizi Aliyeva was a famous ophthalmologist, true member of Academy of Sciences of the Republic of Azerbaijan. She passed away in 1985.

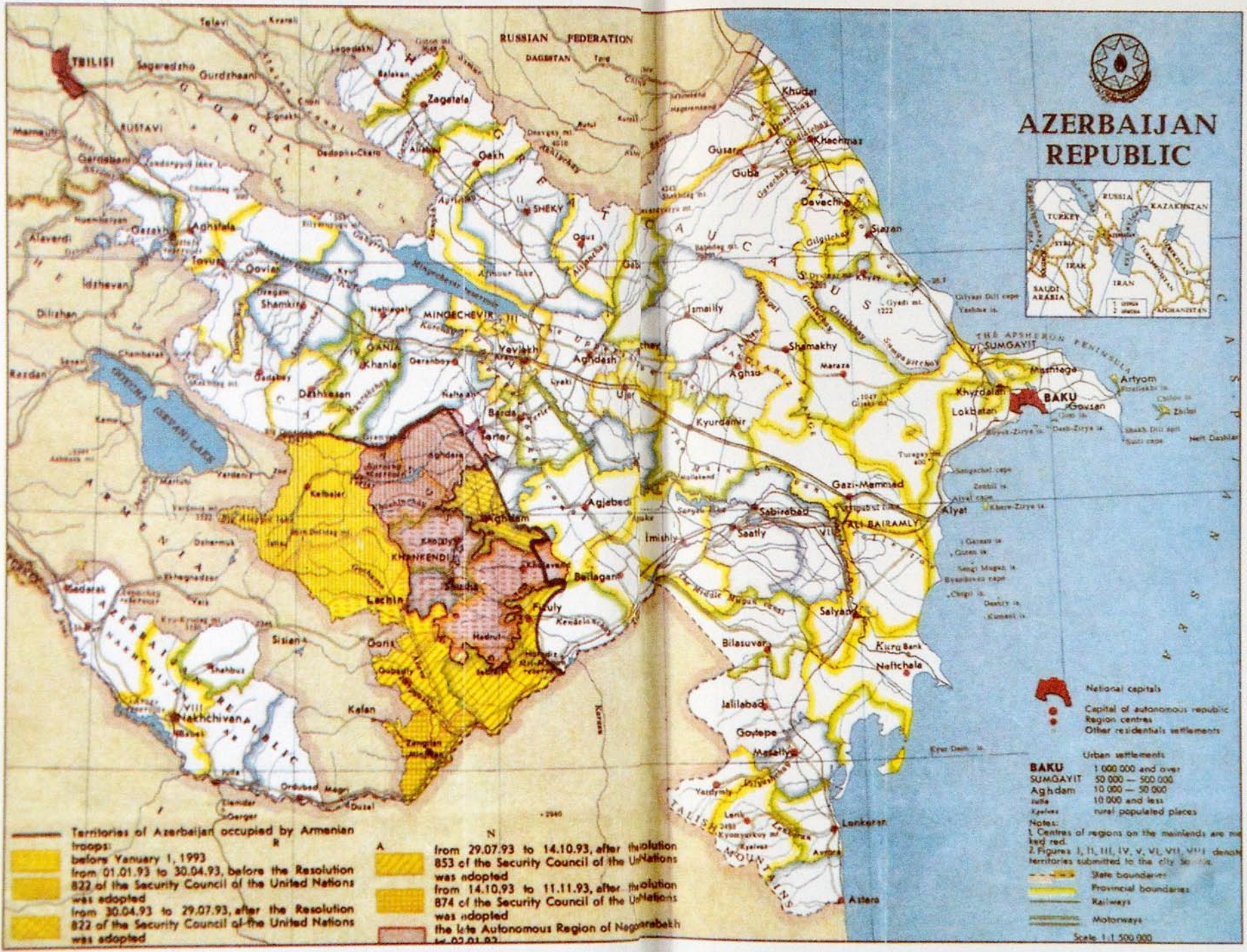
Heydar Aliyev has a daughter, son and six grandchildren.

Fotoqraf **Rafiq Bağirov**

Sifaris 795. Tirajı 10.000. "Azərbaycan" nəşriyyatı.
370146 Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə.

© "Azərbaycan" nəşriyyatı, 1998.

AZERBAIJAN REPUBLIC

- National capitals
- Capital of autonomous republic
- Region centres
- Other residential settlements

- Urban settlements
- BAKU** 1 000 000 and over
  - SUMGAYIT** 50 000 — 500 000
  - Aghdam** 10 000 — 50 000
  - ru* 10 000 and less
  - sp* rural populated places

- Notes:
1. Centres of regions on the mainlands are not kept red.
  2. Figures I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII denote territories submitted to the city status.
- State boundaries
  - Provincial boundaries
  - Railways
  - Motorways

Territories of Azerbaijan occupied by Armenian troops:

- before January 1, 1993
- from 01.01.93 to 30.04.93, before the Resolution 822 of the Security Council of the United Nations was adopted
- from 30.04.93 to 29.07.93, after the Resolution 822 of the Security Council of the United Nations was adopted

A from 29.07.93 to 14.10.93, after the resolution 853 of the Security Council of the UN Nations was adopted

B from 14.10.93 to 11.11.93, after the resolution 874 of the Security Council of the UN Nations was adopted

C the Iste Autonomous Region of Nagorno-Karabakh on 02.01.93

Ar 1998
13 16

103565